PIOTRYSEUSZ

NIEUSTALONY

Patagonia

Przewodnik po trasie

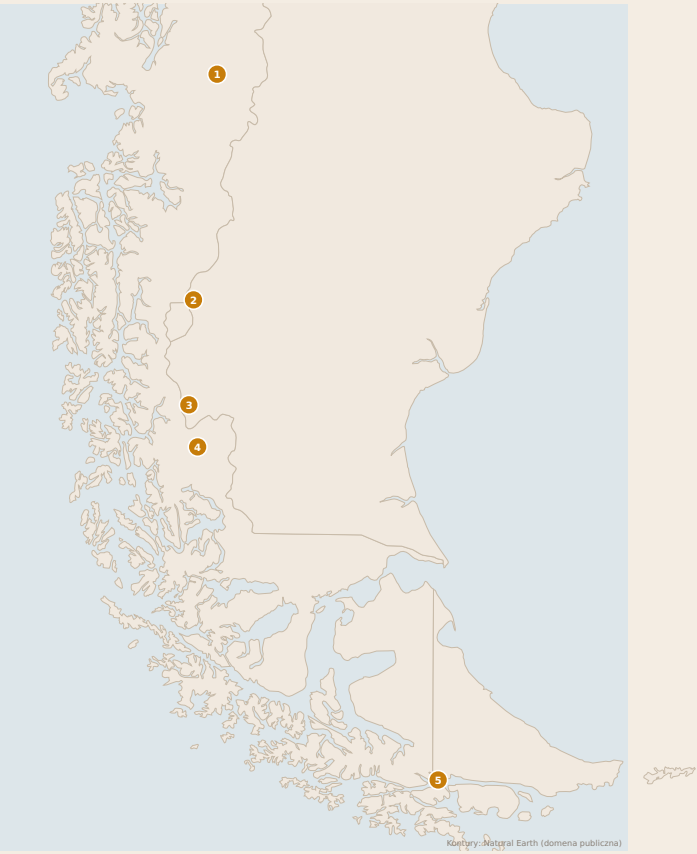

Pomysł · miejsca: 5

Przewodnik wygenerowany 2026-10-20 z repozytorium https://gitlab.com/p.goliasz/moto. Plany powstają z wyprzedzeniem: ceny, godziny otwarcia, zasady wstępu i przepisy sprawdź przed wyjazdem. Współrzędne wskazują obiekt, a nie parking czy wjazd. Treść: CC BY 4.0, Piotr Goliasz; zdjęcia i dane mają własne licencje (rozdział „Źródła i licencje”).

Spis treści

Punkty 3
Język w podróży 14
Źródła i licencje 17

Punkty

AYSÉN (CHILE) · OPCJA

1 Capillas de Mármol (Marmurowe Kaplice) nad jeziorem General Carrera

Fot. Dentren at en.wikipedia, CC BY-SA 3.0, Wikimedia Commons

Typ	przyroda, geologia, droga motocyklowa
Czas	pół dnia z rejsem
Wstęp	rejs łodzią z Puerto Río Tranquilo [cena do sprawdzenia]
Ochrona	sanktuarium przyrody (pomnik narodowy Chile) od 1994 r.
Skała	marmur z późnego paleozoiku, ok. 300 mln lat
Odległość	223 km na południe od Coyhaique

O MIEJSCU

Na zachodnim brzegu jeziora General Carrera, drugiego co do wielkości jeziora Ameryki Południowej, fale przez tysiące lat wypłukały w marmurowych skałach jaskinie, łuki i wysepki. Największa wysepka to Catedral de Mármol (Marmurowa Katedra), mniejsza obok to Capilla de Mármol (Marmurowa Kaplica); całość nazywa się też Cavernas de Mármol. Woda jeziora, zasilana przez lodowce, ma turkusowy kolor, a pasiaste, biało-szaro-niebieskie ściany jaskiń odbijają go tak, że wnętrza mienią się barwami zależnymi od pory dnia i poziomu wody.

Marmur pochodzi z metamorficznego podłoża regionu i liczy ok. 300 mln lat (późny paleozoik); część skały mogła powstać blisko równika i dopiero ruchy płyt przeniosły ją na południe. Nazwa „Capilla de Mármol” pojawia się na początku XX w., przy wyprawach wytyczających granicę chilijsko-argentyńską; włosko-argentyński badacz Clemente Onelli opisał to miejsce w książce z 1904 r., a w 1939 r. szwajcarski geolog Arnold Heim. W 1994 r. okolica została sanktuarium przyrody.

Kaplice leżą przy Carretera Austral (Ruta 7), drodze zbudowanej od 1976 r. przez lasy i fiordy chilijskiej Patagonii: ok. 1240 km z Puerto Montt do Villa O'Higgins, otwartej dla ruchu w 1988 r. i doprowadzonej do końca

w 2000 r. To jedna z wielkich tras motocyklowych kontynentu: na północy asfalt, na południu ripio, czyli szuter, trzy promy po drodze, a wokół lodowce, wodospady i lasy deszczowe parku Queulat oraz poszarpany masyw Cerro Castillo.

NA MIEJSCU

- Rejs łodzią z Puerto Río Tranquilo do jaskiń (przy spokojnej wodzie także w głąb jaskiń) albo wycieczka kajakiem [czas rejsu i ceny do sprawdzenia].
- Widok na jezioro General Carrera z drogi na odcinku Puerto Río Tranquilo – Puerto Guadal.

> **Praktycznie**
>
> - Rejsy zależą od wiatru: przy fali łodzie nie wypływają, więc warto mieć dzień zapasu.
> - Według stanu z 2018 r. asfalt Carretera Austral kończył się przy Villa Cerro Castillo, dalej ripio z robotami drogowymi [aktualny stan nawierzchni do sprawdzenia]. Stacje na południu są rzadkie: tankować do pełna przy każdej okazji.
> - Promy na trasie: m.in. Hornopirén – Caleta Gonzalo (ok. 5 h, bilety z wyprzedzeniem) i Puerto Yungay – Río Bravo [rozkłady do sprawdzenia przed wyjazdem].

Źródła: es.wikipedia.org/wiki/Catedral_de_M%C3%A1rmol, en.wikipedia.org/wiki/Carretera_Austral
-46.64570, -72.60886 (wikidata:Q5758501)

2

SANTA CRUZ (ARGENTYNA) · OPCJA

Fitz Roy (Cerro Chaltén) i El Chaltén

Fot. Prissantenbär, Public domain, Wikimedia Commons

Typ	gory, przyroda, trekking
Czas	1–2 dni (wędrówka do Laguna de los Tres: cały dzień)
Wstęp	szlaki w parku Los Glaciares, część północna [opłaty do sprawdzenia]
Wys.	ok. 3405 m n.p.m.
Pierwsze wejście	1952-02-02, Lionel Terray i Guido Magnone
El Chaltén	założone w 1985 r., „stolica trekkingu” Argentyny
UNESCO	park Los Glaciares, lista światowego dziedzictwa od 1981 r.

O MIEJSCU

Granitowa iglica na granicy Argentyny i Chile, ok. 3405 m wysokości, wyrasta z krawędzi Południowego Lądolodu Patagońskiego, największego pola lodowego poza Antarktydą, Grenlandią i Islandią. Tehuelczowie nazywali ją Chaltén, „dymiąca góra”, bo wokół szczytu niemal zawsze tworzy się chmura. 2 marca 1877 r. zobaczył ją argentyński badacz Francisco Moreno i nazwał na cześć Roberta FitzRoya, kapitana HMS Beagle, na którego pokładzie Karol Darwin opłynął w latach 30. XIX w. Amerykę Południową.

Strome, gładkie ściany i patagońskie wichury czynią z Fitz Roya jeden z najtrudniejszych szczytów świata. Pierwsi stanęli na nim 2 lutego 1952 r. Francuzi Lionel Terray i Guido Magnone, granią południowo-wschodnią nazwaną później francusko-argentyńską. Obok wznosi się jeszcze smuklejszy Cerro Torre, przez dziesięciolecia przedmiot sporów, kto wszedł na niego pierwszy.

U stóp gór leży El Chaltén, wioska nad rzeką De las Vueltas, ok. 220 km na północ od El Calafate. Powstała dopiero w 1985 r., w czasie sporu granicznego z Chile: domy, budynki urzędowe i flagi miały potwierdzić, że ten skrawek Patagonii należy do Argentyny. Dziś mieszka tu ok. 3000 osób, a miasteczko nazywa się krajową stolicą trekkingu. Lodowiec Torre szybko się cofa; z jeziorem Laguna Torre wiąże się ryzyko gwałtownej powodzi lodowcowej, dlatego władze parku przygotowują pierwszy w Argentynie system ostrzegania.

NA MIEJSCU

- Wędrówka do punktu widokowego nad Laguna de los Tres: ok. 20 km tam i z powrotem, cały dzień, ostatni odcinek bardzo stromy.
- Krótsze szlaki z El Chaltén: punkt widokowy Mirador de los Cóndores albo Laguna Torre.
- Dojazd od Ruta 40 drogą wzdłuż jeziora Viedma, z widokiem na Fitz Roya na horyzoncie.

Praktycznie

- Pogoda jest kapryśna nawet latem: silny wiatr, chłód (w dzień zwykle poniżej 18°C, nocą poniżej 5°C) i chmury zasłaniające szczyt; warto mieć dzień zapasu.
- El Chaltén ma stację paliw, ale odcinki Ruta 40 w tej części Patagonii są długie i puste: tankować przy każdej okazji [stacje do sprawdzenia].

Źródła: en.wikipedia.org/wiki/Monte_Fitz_Roy, en.wikipedia.org/wiki/El_Chalt%C3%A9n, en.wikipedia.org/wiki/Los_Glaciares_National_Park

-49.27139, -73.04333 (wikidata:Q215138)

3

SANTA CRUZ (ARGENTYNA) · OPCJA

Lodowiec Perito Moreno

Fot. Fernando, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

Typ	przyroda, lodowiec
Czas	pół dnia
Wstęp	płatny wstęp do parku Los Glaciares [cena do sprawdzenia]
Długość	ok. 30 km
Czoło	ok. 5 km szerokości, średnio ok. 74 m nad wodą
Powierzchnia	ok. 250 km²
Pęknięcia tamy	m.in. 1917, 1988, 2004, 2006, 2008, 2012, 2016, 2018, 2019
UNESCO	park Los Glaciares od 1981 r.

O MIEJSCU

Jeden z 47 wielkich lodowców spływających z Południowego Lądolodu Patagońskiego, ok. 30 km długości i 250 km² powierzchni. Kończy się w Brazo Rico, odnodze jeziora Argentino, czołem szerokim na ok. 5 km i wysokim średnio na ok. 74 m nad wodą. Z niego co kilka minut odrywają się bloki lodu i z hukiem spadają do jeziora. W przeciwieństwie do większości lodowców świata Perito Moreno od dziesięcioleci nie traci wyraźnie masy, choć i on ostatnio zaczął się cofać.

Lodowiec co pewien czas dochodzi do półwyspu Magallanes i odcina Brazo Rico od reszty jeziora. Woda za lodową tamą podnosi się nawet o 30 m, wypłukuje w lodzie tunel, a w końcu sklepienie wali się do jeziora. Takie pęknięcia zdarzały się m.in. w 1917, 1988, 2004, 2006, 2008, 2012, 2016, 2018 i 2019 r.; ściągają widzów z całego świata, ale nie da się ich przewidzieć co do dnia.

Nazwę lodowcowi nadał w 1899 r. porucznik Iglesias na cześć Francisca Moreno, zwanego „Perito” (biegły), który jako ekspert bronił argentyńskich racji w sporze o granicę w Andach. Wcześniej lodowiec

nosił nazwy Francisco Gormaz i Bismarck. Leży w parku narodowym Los Glaciares, największym w Argentynie, założonym w 1937 r. i wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO w 1981 r.

NA MIEJSCU

- Pomosty widokowe naprzeciw czoła lodowca: kilka tras różnej długości.
- Rejs łodzią pod ścianę lodu.
- Trekking po lodowcu z przewodnikiem: krótki („mini-trekking”, ok. 1,5 h po lodzie) albo całodniowy („big ice”) [ceny i dostępność do sprawdzenia].

Praktycznie

- Dojazd asfaltem z El Calafate (ok. 78–80 km, droga prowincjonalna 11), bazy noclegowej regionu.
- Przy pomostach wieje i jest chłodno nawet w słońcu; ciepła warstwa pod kurtkę.

Źródła: en.wikipedia.org/wiki/Perito_Moreno_Glacier, es.wikipedia.org/wiki/Glaciar_Perito_Moreno, en.wikipedia.org/wiki/Los_Glaciares_National_Park

-50.49322, -73.12798 (wikidata:Q367943)

4

MAGALLANES (CHILE) · OPCJA

Park Narodowy Torres del Paine

Fot. LBM1948, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

Typ	gory, przyroda, trekking
Czas	1–2 dni (szlak W: 3–5 dni pieszo)
Wstęp	płatny, część szlaków z rezerwacją [ceny i zasady do sprawdzenia]
Powierzchnia	181 414 ha
Park	od 1959-05-13, nazwa Torres del Paine od 1970 r.
UNESCO	rezerwat biosfery od 1978 r.
Odwiedzający	ok. 305 tys. w 2019 r.

O MIEJSCU

Najsłynniejszy park chilijskiej Patagonii, 181 414 ha gór, jezior, lodowców i stepu. Jego znakiem są Torres, trzy granitowe wieże wznoszące się na ok. 2500 m, i Cuernos del Paine (Rogi Paine), góry, w których jasny granit przechodzi u szczytu w ciemne, zerodowane skały osadowe, jakby ktoś nałożył im czapki. Granit wdarł się w miocenie w kredowe skały osadowe i zastygł pod nimi; lodowce i erozja zdarły później miękkie warstwy, odsłaniając twarde rdzenie. „Paine” w języku Tehuelczów (Aonikenk) znaczy „niebieski”, od koloru jezior.

Park założono 13 maja 1959 r. jako Parque Nacional de Turismo Lago Grey, a obecną nazwę dostał w 1970 r.; od 1978 r. jest rezerwatem biosfery UNESCO. Na stepie u stóp gór pasą się stada gwanako, jednego z najczęstszych tu ssaków, a za nimi poluje puma; nad jeziorami krążą kondory. Park zapłacił wysoką cenę za popularność: w 2005 r. pożar wywołany przez turystę strawił 155 km², a w latach 2011–2012 kolejny ok. 176 km², w tym ok. 36 km² rodzimego lasu.

Większość gości przychodzi pieszo, na szlak W (3–5 dni) albo pełną pętlę O. Motocyklista zobaczy jednak park dobrze także z dróg szutrowych, które obiegają masyw od wschodu i południa, z punktami widokowymi nad jeziorami Pehoé, Nordenskjöld i Laguna Azul.

NA MIEJSCU

- Punkty widokowe przy drodze: Laguna Azul (widok na Torres, jak na zdjęciu), wodospad Salto Grande, jezioro Pehoé z Cuernos.
- Krótka wędrówka do Mirador Cuernos albo do lodowca Grey nad jeziorem Grey.
- Dla chętnych: całodniowe wejście pod Torres (Base Las Torres).

Praktycznie

- Drogi w parku są szutrowe i mocno wietrzne; w porywach wiatr potrafi zepchnąć motocykl z toru jazdy.
- Najbliższe miasto i stacja paliw: Puerto Natales (ok. 2 h jazdy) [odległości i stacje do sprawdzenia].
- Zakaz rozpalania ognia w całym parku, także kuchenek poza wyznaczonymi miejscami [zasady do sprawdzenia przed wyjazdem].

Źródła: en.wikipedia.org/wiki/Torres_del_Paine_National_Park
-50.98306, -72.96639 (wikidata:Q901646)

ZIEMIA OGNISTA (ARGENTYNA) · OPCJA

5 Ushuaia i Bahía Lapataia: koniec Ruta 3 na Ziemi Ognistej

Fot. Butterfly voyages, CC BY-SA 3.0, Wikimedia Commons

Typ	przyroda, historia, droga motocyklowa
Czas	1–2 dni
Wstęp	płatny wstęp do parku narodowego Tierra del Fuego [cena do sprawdzenia]
Ruta 3	3079 km z Buenos Aires do mostu na rzece Lapataia
Park	Tierra del Fuego, od 1960-10-15, 630 km²
Ushuaia	założona 1884-10-12, ok. 89,6 tys. mieszkańców
Więzienie	1902–1947, dziś muzeum

O MIEJSCU

„Fin del mundo”, koniec świata, to cel wielu wypraw motocyklowych przez obie Ameryki. Argentyńska Ruta Nacional 3 biegnie 3079 km od Buenos Aires wzdłuż Atlantyku przez całą Patagonię i kończy się przy moście na rzece Lapataia, w parku narodowym Tierra del Fuego, 11 km od Ushuaia. Tu jest też umowny południowy koniec Drogi Panamerykańskiej. Po drodze trzeba przejechać przez Chile i przeprawić się promem przez Cieśninę Magellana (ok. 20 min), bo Ziemia Ognista nie ma połączenia lądowego z resztą Argentyny.

Ushuaia, stolica prowincji, leży nad Kanałem Beagle'a, u stóp gór Martial z lodowcem; ma ok. 89,6 tys. mieszkańców i uważa się za najdalej na południe wysunięte miasto świata. Nazwa pochodzi z języka Jagan i znaczy „głęboka zatoka”. Pierwsi byli tu brytyjscy misjonarze; formalnie miasto założył Augusto Lasserre 12 października 1884 r. W latach 1902–1947 działało tu więzienie dla najgroźniejszych recydywistów, a czasem więźniów politycznych: surowy klimat i odosobnienie strzegły go lepiej niż mury. Więźniowie wycinali lasy i budowali miasto, a drewno woziła

kolejka, „tren de los presos”. Jej ostatnie 8 km jeździ dziś jako turystyczny Tren del Fin del Mundo, najbardziej wysunięta na południe kolej świata. W dawnym więzieniu jest muzeum.

Park narodowy Tierra del Fuego (630 km², od 1960 r.) chroni subantarktyczny las bukanów (lenga, coihue), torfowiska, jeziora Roca i Fagnano oraz wybrzeże kanału. Żyją tu gwanako, lis andyjski, kondory i kaczki strumieniowe, ale też gatunki zawleczone przez człowieka, z bobrem kanadyjskim na czele, który tamami zalewa doliny.

Ushuaia między górami Martial a Kanałem Beagle'a Fot. Deensel, CC BY 2.0, Wikimedia Commons

NA MIEJSCU

- Tablica na końcu Ruta 3 w Bahía Lapataia: zdjęcie motocykla „na końcu świata”.
- Senda Costera, ścieżka wybrzeżem z Bahía Ensenada do Lapataia.
- W Ushuaia: muzeum w dawnym więzieniu i rejs Kanałem Beagle'a (wyspy z kolonią lwów morskich, latarnia Les Eclaireurs) [oferta do sprawdzenia].

Praktycznie

- Przejazd przez Chile na Ziemię Ognistą oznacza dwie odprawy w jedną stronę i prom przez Cieśninę Magellana; na chilijskim odcinku Ziemi Ognistej część drogi bywa szutrowa [do sprawdzenia].
- Pogoda zmienna o każdej porze roku; latem dni są bardzo długie, ale temperatury niskie.

Źródła: es.wikipedia.org/wiki/Ruta_Nacional_3_(Argentina), en.wikipedia.org/wiki/Tierra_del_Fuego_National_Park, en.wikipedia.org/wiki/Ushuaia, es.wikipedia.org/wiki/Presidio_de_Ushuaia, es.wikipedia.org/wiki/Tren_del_Fin_del_Mundo

-54.85889, -68.54278 (wikidata:Q2879472)

Język w podróży

Na całej trasie wystarczy hiszpański, ale latynoamerykański różni się od tego z Hiszpanii: inaczej się go wymawia, a w każdym kraju część codziennych słów jest inna, także tych najważniejszych dla motocyklisty, jak benzyna, opona czy warsztat wulkanizacyjny. Poza miastami i miejscami turystycznymi angielski jest rzadki. W Boliwii wielu mieszkańców Altiplano mówi na co dzień po keczuańsku albo ajmarsku, ale hiszpański rozumieją wszyscy.

Jak czytać wymowę

Wymowa jest zapisana po polsku, w przybliżeniu; wielkie litery oznaczają akcent.

- W Ameryce Południowej **c** przed e/i oraz **z** wymawia się jak polskie s (bez hiszpańskiego th).
- **ll** i **y** w Chile i Boliwii brzmią jak j; w Argentynie jak sz albo ż („calle” to KAsze, „yo” to szo).
- Argentyńczycy mówią do siebie **vos** zamiast tú: „¿vos tenés…?” zamiast „¿tú tienes…?”. Formę usted (pan/pani) rozumie każdy i jest zawsze grzeczna.

Zwroty

Sytuacja	Zwrot	Wymowa
Powitanie	Buen día. / Buenas tardes.	buen DIa / BUEnas TARdes
Stacja	¿Dónde hay una estación de servicio?	DONde aj una estaSJON de serWIsjo
Tankowanie (Argentyna)	Lleno de nafta súper, por favor.	SZEno de NAFta SUper, por faWOR
Tankowanie (Chile)	Lleno de bencina de noventa y cinco, por favor.	JEno de benSIna de noWENta i SINko, por faWOR
Najbliższa stacja daleko?	¿Cuántos kilómetros hasta la próxima estación?	KUANtos kiLOmetros ASta la PROksima estaSJON
Warsztat	Busco un taller de motos.	BUSko un taJER de MOtos

Sytuacja	Zwrot	Wymowa
Przebita opona (Argentyna)	Tengo una goma pinchada. ¿Hay una gomería?	TENgo una GOma pinCZAda. aj una gomeRIa
Przebita opona (Chile)	Tengo un neumático pinchado. ¿Hay una vulcanización?	TENgo un neuMAtiko pinCZAdo. aj una wulkanisaSJON
Nocleg	¿Tienen una habitación para esta noche?	TJEnen una abitaSJON para ESta NOcze
Parking	¿Dónde puedo estacionar la moto?	DONde PUEdo estasjoNAR la MOto
Bezpieczny parking	¿Es seguro dejar la moto aquí?	es seGUro deHAR la MOto aKI
Policja	la policía / los carabineros (Chile) / la gendarmería (Argentyna)	la poliSIa / los karabiNEros / la hendarmeRIa
Granica	¿Dónde está la aduana? ¿Y migraciones?	DONde esTA la aDUAna. i migraSJOnes
Wypadek	Tuve un accidente.	TUwe un aksiDENte
Pomoc drogowa	Necesito una grúa.	neseSIto una GRUa
Przełęcz otwarta?	¿Está abierto el paso?	esTA aBJERto el PAso
Pogoda na przełęczy	¿Va a nevar en el paso? / ¿Hay mucho viento?	ba a neWAR en el PAso / aj MUczo WJENto
Choroba wysokościowa	Tengo soroche. / Me siento mal por la altura.	TENgo soROcze / me SJENto mal por la alTUra

Słowa, które różnią się od kraju do kraju

Po polsku	Argentyna	Chile	Boliwia	Hiszpania (dla porównania)
benzyna	nafta	bencina	gasolina	gasolina
stacja	estación de servicio	bencinera	surtidor	gasolinera
opona	goma, cubierta	neumático	llanta	neumático
wulkanizacja	gomería	vulcanización	llantería	taller de neumáticos

Po polsku	Argentyna	Chile	Boliwia	Hiszpania (dla porównania)
szuter	ripio	ripio	ripio	grava
parking	estacionamiento	estacionamiento	parqueo	aparcamiento

Przed wyjazdem

Zwroty najlepiej zapamiętać, mówiąc je na głos, a nie tylko czytając. Hiszpański można przećwiczyć w krótkich dialogach głosowych w linguatrener.eu.

Źródła i licencje

- Opisy miejsc, plan i notatki: Piotr Goliasz, licencja CC BY 4.0 (https://gitlab.com/p.goliasz/moto).
- Współrzędne: Wikidata (CC0) i OpenStreetMap (© OpenStreetMap contributors, ODbL).
- Mapy: kontury Natural Earth (domena publiczna); linie trasy to schemat, nie przebieg dróg. Piktogramy: własne.
- Zdjęcie „Capillas de Mármol (Marmurowe Kaplice) nad jeziorem General Carrera”: Dentren at en.wikipedia, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Catedraldemarmol.JPG
- Zdjęcie „Fitz Roy (Cerro Chaltén) i El Chaltén”: Prissantenbär, Public domain, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fitz_Roy_2.jpg
- Zdjęcie „Lodowiec Perito Moreno”: Fernando, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Perito_Moreno_Glacier_2023.jpg
- Zdjęcie „Park Narodowy Torres del Paine”: LBM1948, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Torres_del_Paine,_Laguna_Azul_09.jpg
- Zdjęcie „Ushuaia i Bahía Lapataia: koniec Ruta 3 na Ziemi Ognistej”: Butterfly voyages, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BaieLapataia.JPG
- Zdjęcie „Ushuaia i Bahía Lapataia: koniec Ruta 3 na Ziemi Ognistej” (Ushuaia między górami Martial a Kanałem Beagle'a): Deensel, CC BY 2.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ushuaia_aerial_panorama.jpg